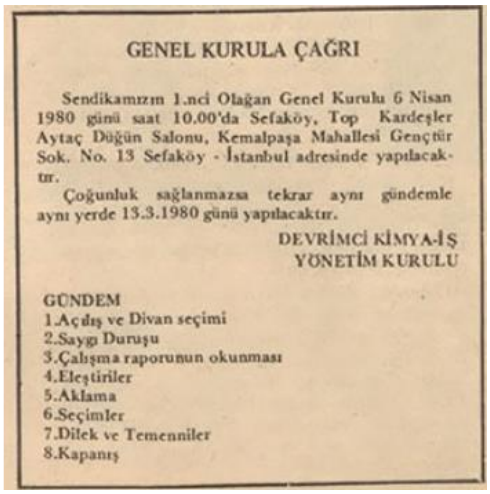
DEVRİMCİ YOL'UN DEVRİMCİ KİMYA-İŞ SENDİKASI

26 Ekim 2026

Yıldırım Koç

GENEL KURULA ÇAĞRI

Sendikamızın 1.nci Olağan Genel Kurulu 6 Nisan 1980 günü saat 10.00'da Sefaköy, Top Kardeşler Aytaç Düğün Salonu, Kemalpaşa Mahallesi Gençtür Sok. No. 13 Sefaköy - İstanbul adresinde yapılacaktır.

Çoğunluk sağlanmazsa tekrar aynı gündemle aynı yerde 13.3.1980 günü yapılacaktır.

DEVRİMCİ KİMYA-İŞ
YÖNETİM KURULU

GÜNDEM
1.Açılış ve Divan seçimi
2.Saygı Duruşu
3.Çalışma raporunun okunması
4.Eleştiriler
5.Aklama
6.Seçimler
7.Dilek ve Temenniler
8.Kapanış

Demokrat, 20.3.1980

Demokrat, 27.8.1980

Devrimci Yol'un sendikal alandaki çalışmalarında genellikle bilinmeyen veya unutulan örgüt, Devrimci Kimya-İş Sendikası'dır.

Devrimci Kimya-İş Sendikası, Devrimci Yol yandaşlarının Kimsan-İş Sendikası'ndan dışlanmaları sonrasında İstanbul'da 19.9.1979 tarihinde kuruldu. Sendikanın son genel başkanı Zafer Ayden'di.

Devrimci Kimya-İş'in faaliyeti 12 Eylül 1980 darbesi sonrasında durduruldu. Sendika hakkında İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 1 No.lu Askeri Mahkemesi'nde açılan dava, yargılanan 32 sanığın beraatiyle 1985 yılında sonuçlandı.

Devrimci Kimya-İş'e Baskılar

19 Eylül 1979 tarihinde, Bülent Ecevit'in başbakanlığındaki CHP iktidarının son günlerinde kurulan Devrimci Kimya-İş Sendikası, Süleyman Demirel'in başbakanlığında oluşturulan MHP-MSP destekli azınlık hükümeti döneminde hemen baskılarla karşılaştı. Ocak ayının ilk günlerinde Devrimci Kimya-İş Sendikası üyeleri tutuklandı:

> "14 Devrimci Kimya-İş Üyesi Tutuklandı.
>
> "Yakuplu köyünde kurulu Çuhadaroğlu Kimya Tesislerinden bir süre önce atılan 14 Devrimci Kimya-İş üyesi halen tutuklu durumda.
>
> "Devrimci Kimya-İş Sendikası tarafından bu konuda verilen bilgiye göre, bir süre önce, 53 işçinin çalıştığı fabrikadan işveren, 14 işçinin işine yakıt yokluğunu bahane ederek son vermiş bulunmaktadır. Yapılan açıklamaya göre, gerçek nedenin sendikalaşma olması yüzünden, atılan işçilerin fabrikanın kapısından ayrılmaması üzerine, işveren, işçilerin ateş yakma gerekçesiyle Büyük Çekmece Karakolu tarafından gözaltına alınmasını sağladı.
>
> "Ancak ertesi gün jandarma tarafından salıverilen işçiler, daha sonra yeniden, akşam köy kahvelerinde, siyasi bir yönü olmayan, yalnızca köyde, işverene karşı işçinin ve köylünün birlik olmasını isteyen bir bildiri dağıttıkları gerekçesiyle, muhtarın ve başka bir-iki kişinin de muhbirliğiyle gözaltına alındılar ve nezarethanede falakaya yatırıldılar. Köy halkının evleri didik didik arandı, bu arada çeşitli hakaretler edildi." (*Demokrat*, 14.1.1980)

Aydınlık Gazetesi, Devrimci Kimya-İş Sendikası Genel Başkanı Kemal Dolu'nun bu konudaki açıklamasını aşağıdaki şekilde verdi:

> "Devrimci Kimya-İş Başkanı, Üyelerinin Gözaltına Alınmasını Kınadı

"Devrimci Kimya-İş Sendikası Genel Başkanı Kemal Dolu, basına bir açıklama yaparak, Sendika Yönetim Kurulu üyesi ve Mintaks Deterjan Fabrikası işyeri temsilcisi Hayri Gümüş'ün 12 Ocak 1980 günü evinden polis tarafından alınıp götürüldüğünü ve o zamandan beri kendisinden bir haber alınamadığını belirterek, hayatından endişe ettiklerini söyledi.

"Daha önce gözaltına alınan Çuhadar Kimya Sanayi işyerinde 14 işçinin ve sendika organizatörlerinden Şefik Baz'ın da hâlâ sıkıyönetimce gözaltında tutulduklarını açıklayan Devrimci Kimya-İş Genel Başkanı, hükümetin işçilere, sendikacılara ve demokratik örgütlere yönelik uygulamalarını kınadı." (*Aydınlık*, 19.1.1980)

Devrimci Yol'un kontrolündeki *Demokrat Gazetesi* de aynı gün bu konuya değindi:

"Devrimci Kimya-İş: Gözaltındaki Arkadaşlarımızın Hayatından Endişeliyiz.

"Devrimci Kimya-İş Sendikasından yapılan açıklamada, MC hükümetinin işbaşına gelmesinden bu yana, devrimcilerin, demokratların, yurtseverlerin susturulmaya çalışıldığı belirtilerek, ülke çapında demokratik örgütlere ve yöneticilerine yapılan saldırıların devam ettiği bildirildi.

"Sendika adına Genel Başkan Kemal Dolu'nun yaptığı açıklamada, 12 Ocak günü evinden polis tarafından alınan Sendika Genel Yönetim Kurulu üyesi Hayri Gümüş'ün hayatından endişe edildiği ifade edildi.

"Açıklamada daha önce gözaltına alınan sendika üyesi Çuhadar Kimya Sanayii işçisi Şefik Baz'ın da 15 Ocaktan bu yana gözaltında tutulduğu belirtildi." (*Demokrat,* 19.1.1980)

Devrimci Kimya-İş Sendikası'nın genel merkezi "Meşrutiyet Cad. Özcan Apt. No.143, Kat 2, Tepebaşı, İstanbul" adresine taşındı. (*Demokrat*,4.6.1980)

Devrimci Kimya-İş'e baskılar daha sonraki aylarda da devam etti. Mayıs ayında bazı sendika üyeleri daha gözaltına alındı: "Devrimci Kimya-İş Genel Sekreteri Saffet Açıkgöz bir açıklama yaparak Mintax Deterjan Fabrikası'nda baştemsilci Nur Ali Kartal ile İbrahim Öztulca ve Hamdi Demirtaş, İsrafil Işık adlı kişilerin gözaltına alındığını söyledi. (*Demokrat*, 18.5.1980)

MHP-MSP destekli azınlık Adalet Partisi iktidarı döneminde Devrimci Kimya-İş Sendikası'nın herhangi bir işyerinde önemli bir örgütlenmesi olmadı. Devrimci Sol Hareketi'nin kontrolündeki Kimsan-İş Sendikası'nın hukuken yetkili olduğu Mintax işyerindeki bazı ilişkileri dışında da önemli bir sendikal başarı elde edemedi.

Devrimci Kimya-İş Sendikası'nın örgütlendiği Mintax Deterjan Sanayi A.Ş. işyerindeki işyeri temsilcisi Nur Ali Kartal, Ağustos ayındaki bir saldırıda hayatını kaybetti:

"Nur Ali Kartal Sefaköy'de Düzenlenen Bir Törenle Toprağa Verildi

"Sivaslı bir ailenin 9 çocuğundan biriydi Nur Ali Kartal. Babası iki yıl önce ölmüştü. Mintax fabrikasında çalışarak ailesinin geçimini sağlamaya çalışırken, bir yandan da Akşam Ticaret Lisesi'ne devam ediyordu. Aynı zamanda Nur Ali çalıştığı fabrikanın da işyeri temsilcisi idi. Önceki gün faşistler tarafından kurşunlandı. Onu Tıp Fakültesi hastanesine bırakan ve kimlikleri belirlenemeyen kişiler, faşistlerin saldırısı sonucu öldüğünü söylediler.

"Sefaköy halkı ve Mintax fabrikasında çok sayıda işçi ile devrimci arkadaşları, Nur Ali için tören düzenlediler. Törene katılan çok sayıda kişinin oluşturduğu kortej, önce camiye geldi. Cenazenin yıkanmasından sonra, mezarlığa doğru yürüyüşe geçen topluluk sık sık 'faşizme ölüm, tek yol devrim', 'Nur Ali yaşıyor, yaşacak' ve 'Nur Ali'nin hesabı faşistlerden sorulacak' şeklinde sloganlar söyledi. Mezarlığa gelindikten sonra dini görevler yerine getirildi ve cenaze toprağa verildi.

"Devrimci Kimya-İş Sendikası Genel Yürütme ve Yönetim Kurulları Basına Açıklama Yaptı

"Devrimci Kimya-İş Sendikası Genel yürütme ve Yönetim Kurulları, Mintax Deterjan Sanayi A.Ş.'de sendikalarının işçi temsilcisi devrimci işçi Nur Ali Kartal'ın öldürülmesi ile ilgili olarak bir açıklama yaptı. Açıklamada özetle; 'Sicili bozuk kişilerin illerimize vali olarak atandığı, operasyonlarda maskeli faşistlerin kullanıldığı ve her gün onlarca devrimcinin, yurtseverin ve demokratın alçakça katledildiği, işkencelerin ve katliamların sürdürüldüğü ülkemizde, faşistler saldırılarına bir yenisini ekleyerek işçi temsilcisi arkadaşımız Nur Ali Kartal'ı katlettiler. Bizler biliyoruz ki hiçbir ülkede ve hiçbir zaman bir avuç azınlık milyonlarca halkı şimdiye kadar teslim alamadı, ülkemizde de böyle olacaktır.'" (*Demokrat*, 26.8.1980)

Devrimci Yol Hareketi Kadrolarının Devrimci Kimya-İş Sendikası'na İlişkin Anıları

Devrimci Yol Hareketi'nin sendikal alanda çalışan en önemli kişilerinin başında Sedat Şeyhoğlu ve Kamer Teyhani geliyordu. Kamer Teyhani'nin ölümünden sonra eşi Şehriban Teyhani, Devrimci Yol

Hareketi'nin sendikal alanda çalışmış olan kişileriyle görüşmeler yaparak bir kitapta yayımladı. (Şehriban Teyhani, *Ateşi Çalan Yolcular 1, Kamer Teyhani Kitabı*, Ayrıntı Yay., İstanbul, 2020) Devrimci Kimya-İş Sendikası'na ilişkin en önemli bilgi kaynağı, bu kitaptır.

Sedat Şeyhoğlu, bu kitapta, Devrimci Kimya-İş Sendikası'na ilişkin olarak şu bilgileri vermektedir:

> "İstinye hattında başka bir şey oldu. Dev-Yol mahalle örgütlenmeleri yaptı. Oralardan sağladığı etkiyle o havzadaki Kavel, Beldesan ve İstinye Tersanesi'nde örgütlendi. Sendikal alanda ihtiyaç olduğunda işçiler Devrimci Kimya-İş ve Devrimci Metal-İş'e üye oldular." (Teyhani,2020;21)
>
> "Bir yandan Yeraltı Maden-İş, diğer yandan Devrimci Metal-İş, Devrimci Kimya-İş, DİSK'teki Devrimci Sağlık-İş, İlbank-İş, her geçen gün arttı. Bu sendikal alandaki ilişkiydi ama sınıf içerisindeki çalışma daha başka bir boyuttaydı." (Teyhani,2020;44)
>
> "Esasında 1979 sonbaharında başlayan böyle sohbetler ve müdahaleler oluyordu. Çünkü sınıfın içinde yaygınlaşmaya başlamıştık. Devrimci Metal-İş Rapitüs'teydi, Devrimci Kimya-İş Alo Mintax'ta, oysa 1979'a geldiğimizde onlarca işyerinde ve mahalle çalışmalarının ürünü olarak da başka sendikaların bünyesinde de etkili hale gelmiş bir siyasi hareketten söz ediyoruz. Nitekim 1980 darbesinden önce yapılan son DİSK genel kurulunda 12 sendika ortak tutum aldık, deklarasyon yayınladık." (Teyhani,2020;63)

Şehriban Teyhani'nin kitabında yer alan çok önemli bir görüşme de, Devrimci Kimya-İş Sendikası'nın son genel başkanı Zafer Ayden iledir.

> "Sonra Gıda-İş' ten de ayrıldım. O zaman Kimsan-İş, Mintax'ta örgütlüydü arkadaşlarımız. Dev-Sol/Dev-Yol ayrışması zamanları (...) Hacı Demir oradaydı. Aynur diye bir arkadaş vardı. Kongre yapacağız, 'sen başkansın' dediler. Bu merkezi bir karar mı? Evet, merkezi bir karar. Beni Saffet Açıkgöz ve Şefik'le tanıştırdılar. Bayağı iyi örgütçü bir arkadaştı. O da Devrimci Kimya-İş'teydi. Nur Ali Kartal diye bir temsilci, yazılama yaparken bir jandarma tarafından öldürüldü. Gittik, fakat o süreçte Dev-Sol'da örgütlenmeye çalışan arkadaşlar, işçi servisinin önünü silahlarla kesip bizi zorla Kimsan-İş'te kalmaya zorlamaya çalıştılar. Bizzat işçiler onları tekme tokat dışarı attı. Kongre yapılacak, Sefaköy'deki düğün salonuna gittik. Kapıya bombalı pankart asmış Dev-Sol'daki arkadaşlar. Neyse, polis gelip indirdi onu. Kongre yaptık, ben anlı şanlı başkan seçildim. O da kısa sürdü. 12 Eylüle kadar zaten beş altı aylık bir zaman kalmıştı." (Teyhani,2020;404)
>
> "Demokrat gazetesinden Hasan Basri Çıplak geliyordu bize; Sedat Şeyhoğlu, Kamer Teyhani falan (...) Genel merkezimiz Sefaköy'deydi, sonra Tepebaşı'nda bir yer tuttuk. Çok güzel bir yerdi. Oraya gidip geliyoruz, çalışmalar sürüyor. Ara Akü diye bir yer var, orayı örgütlemeye çalışıyoruz. Mintax zaten bizde. O süreçte 12 Eylül oldu." (Teyhani,2020;405)

Yargılanma ve Beraat

Devrimci Kimya-İş Sendikası'nın faaliyeti 12 Eylül 1980 darbesinden sonra durduruldu ve sendika hakkında İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 1 No.lu Askeri Mahkemesi'nde bir dava açıldı. Bu davada sendikanın yönetici ve üyelerinden 32 kişi yargılandı. Yargılama sonunda Devrimci Kimya-İş Sendikası yönetici ve üyeleri beraat etti.

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 1 No.lu Askeri Mahkemesi'nin 985/18 Esas, 985/141 Karar ve 4.4.1985 günlü beraat kararının önemli bazı bölümleri aşağıda sunulmaktadır:

> "Dosya kapsamından 19.9.1979 tarihinde kurulan ve faaliyetini 12.9.1980 tarihine kadar sürdürdüğü anlaşılan Devrimci Atom, Petrol ve Kimya Sanayi İşçileri (Devrimci Kimya-İş) Sendikasının amacı (…) Ana Tüzüğünün üçüncü maddesinde 'Kaynağını emeğin yüce değer olması ilkesinden, gücünü işçi sınıfından alan Devrimci Kimya-İş; (a) Irk, din, dil ve inanç ayrımı gözetmeksizin tüm Atom, Kimya ve Petrol işçilerini bir çatı altında örgütlemek ve onlara işçi sınıfının bilimi doğrultusunda eğitim vermek, (b) İş güvenliğinin sağlanması, işçilerin daha ileri ekonomik haklara kavuşması ve onurluca yaşaması için mücadele etmek, işçi haklarını genişletmek ve ayrıca her türlü sömürünün ortadan kaldırılmasını sağlamak için çaba göstermek, (c) Devrimci Sendikacılık ilkelerine ve İnsan Haklarına bağlı kalarak işçi sınıfı ve tüm insanlığın özgürlük ve insanca yaşama koşullarına ulaşması, ekonomik, sosyal ve kültürel alanda gelişmesine çalışmak, (d) Kendi üyelerinden başka Türkiye ve Dünya işçi sınıfı ile amaçları doğrultusunda dayanışmaya girmek ve mücadelelerini desteklemek, (e) İşçi sınıfının ekonomik-demokratik mücadelesinin tekelci sermaye karşısında başarıya ulaşması için özel olarak petrol, kimya ve atom işçilerinin, genel olarak da Türkiye işçi sınıfının güçlü, devrimci sendikalarda örgütlenmesi zorunluluğuna inanmak ve bu uğurda mücadele etmeyi amaçlar' şeklinde belirlemiş…(…)

“Yukarıda açıklanan kanıtların birlikte değerlendirilmesinden ve tüm dosya kapsamından sendikanın Ana Tüzüğünün üçüncü maddesinde belirtilen amaç ve ilkelerde sanıklara yükletilen TCK’nun 141 inci maddesinde yazılı suçu oluşturur nitelikte bulunmadığı, zira işçi sınıfının gelişmesine yönelik amaçlarından söz edildiği, ancak diğer sınıfların yok edilmesi yönünden ve işçi sınıfının diğer sınıflara tahakkümü yönünden bir amacı bulunmadığı anlaşılmaktadır. Diğer yandan ‘Nasıl Bir Dünyada Yaşıyoruz’ başlığını taşıyan faaliyet raporunun Genel Kurul Toplantısında okunduğu konusunda herhangi bir kanıt bulunamamış, dosyada sadece bu raporun Genel Kurulda mücerret dağıtıldığı yönünde bir açıklamaya rastlanmış olup, bu dağıtımı da kimin yaptığı saptanamamıştır. (…)

“Bu açıklamalar karşısında Devrimci Kimya-İş Sendikası’nın tüzüğündeki amacının TCK’nun 141/1 inci maddesini ihlal eder nitelikte görülmemesi ve tüm sanıkların da yasal olarak kurulan sendikayı yasa dışı hale dönüştürerek sevk ve idare ettiklerinin saptanamaması ve bu yönde kanaate yeter kanıt bulunmaması ve yine tüm sanıkların komünizm propagandası yaptıklarına, duvarlara yazı yazdıklarına, bildiri dağıttıklarına ve başkalarını suç işlemeye tahrik ettiklerine dair cezalandırılmalarına yeter inandırıcı ve kesin kanıt da bulunmadığı sonucuna varılmış olmakla, tüm sanıkların üzerlerine atılı suçlardan beraetlerine karar verilmesi gerekmiştir.”